

Նկ. 4. Գեղարդի և Ասպիվածանի քարայր - մարտի որմնանկարներ (13-րդ դ.), այժմ ավերված

Гравара Акопян Грачевич - ЖАНР "ЭКФРАЗИС" В АРМЯНСКОЙ ИСТОРИОГРАФИИ И ИСКУССТВЕ - В 867г., в результате государственного переворота, на трон Византийской империи поднялся Василий I, выходец из Македонии, армянин по происхождению, основавший новую Македонскую династию. Время его правления было ознаменовано серьезными экономическими и политическими преобразованиями, что способствовало большому подъему в области культуры и искусства. Развертывается бурная строительная деятельность, одной из значительных достижений которой явилась "Новая церковь". Церковь эта, к сожалению, не сохранилась - она была разрушена крестоносцами. Однако до нас дошло подробное и образное описание ее, составленное патриархом Фотием. Написанное в возвышенном духе, отмеченное своеобразным стилем изложения, получившим название "экфразис", это произведение явилось первым дошедшим до нас литературным памятником этого жанра.

Литературные памятники подобного рода сохранились и в армянской письменной культуре. Именно благодаря подобным произведениям дошли до нас сведения о многих замечательных постройках, не сохранившихся до наших дней. К числу первых армянских литературных произведений, написанных в жанре "экфразис" принадлежит повествование продолжателя Истории Товмы Арцруни (Хв.), в котором подробно описан царский дворец Арцрунидов, находившийся на острове Ахтамар, в дальнейшем полностью разрушенный. Благодаря вдохновенному описанию, оставленному нам автором X в., мы имеем возможность хотя бы приблизительно представить каким было это некогда великолепное сооружение.

Автор статьи полагает, что к числу литературных произведений жанра "экфразис" принадлежат также замечательные описания Григора Нарекаци (апаранской церкви св. Богородицы), Степаноса Орбеляна (сюникской церкви) и Киракоса Гандзакци (одного из памятников XIII в.).

ՀԱԿՈՐ ՊՈՂՈՍԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

(1888-1943)

ՓԻՒՄՈՓԱ, ԵՐԱԺԵՏԱԳԵՏ, ԳՐԱԿԱՆԱԳԵՏ, ԼԵՋԱՐԱՄԵՆ
ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ, ՄԵԹՈՂԻՍՏ-ՄԱՆԿԱՎԱՐԺ

(Ծննդյան 110-ամյակի առթիվ)

Ծնվել է դեկտեմբերի 11/23-ին Արեւմտյան Հայաստանի Ալաշկերտի գավառի Խաստուր գյուղում: Սկզբնական կրթությունը ստացել է ծննդավայրի երկղայալ ուսումնարանում:

1901-ին ընդունվում է Էջմիածնի Գեորգյան ճեմարանը եւ 1910 թվականին գերագանցության դիպլոմով ավարտում լսարանային բաժնի լրիվ դասընթացը:

1910-12 թթ. Թավրիզի հայկական դպրոցում աշխատում է որպես ուսուցիչ: 1912 թ. ճեմարանի գործուղումով, «Կանտի իմացաբանությունը» ավարտաճառի համար (տպագրվել է «Արարատ» ամսագրի 1910-11 թթ. տարբեր համարներում), իբրեւ Ղուկասյան ֆոնդի մրցանակակիր, մեկնում է Գերմանիա՝ բարձրագույն կրթություն ստանալու:

1912-19 թթ. Բեռլինի, Լայպցիգի, Ցյուրիխի համալսարաններում ուսումնասիրում է փիլիսոփայություն, գրականագիտություն, լեզվաբանություն, երաժշտության տեսություն, միաժամանակ դասեր առնում Ըմիդտի հայտնի ջութակի դասարանում: «Զարգացման գաղափարի վերլուծությունը» մենագրության համար նրան շնորհում են փիլիսոփայական գիտությունների դոկտորի աստիճան, 1919 թ. Ցյուրիխի համալսարանում:

1919 թ. վերադառնում է հայրենիք. եռամսհով աշխատում է Երեւանի միջնակարգ դպրոցներում, միջնակարգ մասնագիտական եւ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում որպես ուսուցիչ, մեթոդիստ, դասախոս, գիտաշխատող: 1927-40 թթ. աշխատում է Երեւանի պետական համալսարանում, *հայկական մանկավարժականում* /1928-32/ դասավանդելով փիլիսոփայություն, գերմաներեն լեզու, ռոմանագերմաներեն լեզուների պատմություն, ավելի ուշ ստանձնում է նաեւ արեւմտաեվրոպական լեզուների ամբիոնի վարիչի պաշտոնը, 1935-37 թթ. ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղի արվեստի բաժնի վարիչի պաշտոնները:

1941-ին տպագրության է ներկայացնում «Մանյակ» ժողովածու հայ ժողովրդական երգերի» (ներածությամբ եւ կոմենտարիաներով) գիրքը, որ լույս է տեսնում 1958 թ. Երեւանում:

Հարությունյանի գործունեությունն ընդհատվել է 1941-ին, կյանքի թելը կտրվեց ուժերի ծաղկման շրջանում 1943 թ. զոհ գնալով ստալինյան բռնատիրությանը:

Նրա փիլիսոփայական, երաժշտագիտական, թարգմանական գործերը լուրջ ավանդ են հայ հոգեւոր մշակույթի ասպարեզում:

Տպագրվել են՝

1. *Կանտի իմացաբանությունը* (Գեորգյան ճեմարանի ավարտաճառ, «Արարատ», 1910-11 թթ. համարներում, Վաղարշապատ, 1912):
2. *Սկրտիչ Պեշկեթաշյան* («Արարատ», Վաղարշապատ, 1912):
3. *Զարգացման գաղափարի վերլուծությունը* (գերմաներեն, Ցյուրիխ), 1920:
4. *Մայրենի լեզվի եւ նրա դասավանդման հոդվածաշարը*, («Ժող. լուս.» ամսագիր, 1927-1930 տարբեր համարներում):
5. *Կարմիր ուղի*, պրակ Ա., 1929, պրակ 1930 (Հ. Հարությունյան, Խ. Սարգսյան, Տ. Վանյան):
6. *Նոր աշխարհ*, (դասագիրք), Ե., 1930 (Հ. Հարությունյան, Խ. Կանայան, Ա. Բակունց):
7. *Ղեպի նոր կյանք* (դասագիրք), Ե., 1931:
8. *Երաժշտական քրեստոնմատիա*, պրակ 1, Ե., 1933:
9. *Լեզվի մասին*, «Տեղեկագիր մարքսիզմ-լենինիզմի ինստիտուտի», N8, Ե., 1934 (էջ 106-141):
10. *Կոմիտասի գեղարվեստական ուրվանկարը*, «Խորհրդային գրակ.», N9, 1939թ.:
11. *Մանյակ ժողովածու հայկական ժողովրդական երգերի*, Ե., 1958:

Թարգմանական՝

1. *Ֆ. Էնգելս, Բնության դիալեկտիկա*, Ե., 1936, (թարգմ. Ա. Առաքելյան, Հակ. Հարությունյան):
2. *Կ. Մարքս, Ֆ. Էնգելս, Հատընտիր նամակներ*, Խ. 1, Ե., 1936 (թարգմ. Հ. Հարությունյան, Գ. Զազեթյան, Ս. Տիգրանյան):
3. *Կ. Մարքս, Ֆ. Էնգելս, Կոմունիստական կուսակցության մանիֆեստը*, Ե., 1938:
4. *Յեզեկ, Ղասախոսություններ էսթետիկայի մասին* (էսթետիկում), «Խորհրդ. գրականություն», Ե. 1939:
5. *Գյոթե, Բանաստեղծություններ*, Ե., 1946 (թարգմանչի անունը չի նշված եւ պետք է վերականգնել):

Հարությունյանի մասին՝

1. *Է. Կարազոյան, Հ. Հարությունյանի «Մանյակ» ժողովածուի երգերի համառոտ վերլուծությունը*, Լրաբեր, (հաս. գիտ.) N8, 1989:
2. *Հ. Ղանալանյան, Հոդվածներ ու հուշեր*, Ե., 1979:
3. *Ս. Սահակյան, Հակոբ Հարությունյան*, Ե., 1985:

ՀԱԿՈՒ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ «ՄԱՆՅԱԿ» ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒԻ ԱՌԱՋԱԲԱՆԸ

Փիլիսոփա-երաժշտագետ-բանասեր-թարգմանիչ Հակոբ Հարությունյանը 1941թ. Հայաստանի Երկրային Մեծ Եղեռնի ժամանակահատվածում իր «Մանյակ ժողովածու հայ ժողովրդական երգերի» մեծագրությունը, որը լույս է տեսել 1958-ին Հայկ. ՍՍՌ. ԳԱ արվեստի ինստիտուտի երաժշտավորությամբ, (խմբագիր՝ Ռ. Աթայան):

Գրքին կցված «Արվեստի ինստիտուտի կողմից» փոքրիկ ծանոթագրության մեջ ասված է՝ «Երաժշտագետ Հակոբ Հարությունյանը մեկն է Կոմիտասի այն աշակերտներից, որոնք իրենց մեծ ուսուցչի օրինակով, դեռևս Գեորգյան մեմարանի աշակերտական նստարանից սկսած, վաղ հեղինակություն ու սեր են հասնում դեռևս դեպի ժողովրդական երաժշտական սրբազանությունը, զբաղվել են հայկական ժողովրդական երգերի, պարեղանակների հավաքագրությամբ և ուսումնասիրությամբ»։ Եվ որ՝ «Մանյակ» ժողովածուում «...անկասկած արտահայտվել է հանգուցյալ երաժշտագետի հայ գյուղական երգի բնագավառում ունեցած գիտակցությունը, ինչպես նաև երաժշտական էթնոգրաֆիայի ուղղությամբ Կոմիտասի սրբազան արժեքավոր փորձից հետո»։

Տպագրությունը պատրաստելիս ժողովածուից դուրս են թողնված այն երգերն ու պարերգերը, որոնք նույն նությամբ հրատարակվել են այլ հեղինակների (Կոմիտասի, Սպ. Մելիքյանի) վաղուց լույս տեսած ժողովածուներում»։

Այսպես է ազդարարվում այդ երկու խոսքում։ Եվ այսքանը միայն։ Իրականում ժողովածուից դուրս է մնալ թողնված ծավալուն «Առաջաբանը» (89 մեքենագիր էջ, ԳԱԾ, Հ. Հարությունյանի երեսան, թղթ.15):, որից համառոտվել է մեկեղանոց մի նախաբան։

Այդպես էլ, թերևս, այնքան էլ հիմնավոր չէ այն ծանուցումը, ըստ որի իբրեւ թե Հարությունյանի գրած առանձին երգեր «նույնությամբ հրատարակվել են այլ հեղինակների վաղուց լույս տեսած ժողովածուներում, այն էլ Կոմիտասի, որի աշակերտն էր Հարությունյանը, Սպ. Մելիքյանի, որի գործընկերն էր եւ մտերիմը։ Ուրեմն՝ պարզվում է, որ Հ. Հարությունյանը հանդես է բերել տարակուսելի անգիտություն եւ իր ժողովածուի մեջ ընդգրկել իրեն քաջածանոթ հեղինակների ծայնագրությունները։

Այս խնդրի վրա ծանրանալը մեր սույն հրապարակման նպատակից դուրս է, հարկ ենք համարում նշել, սակայն, որ «Մանյակի» խմբագրական կազմը Հ. Հարությունյանի հանդեպ հանդես է բերել մեղմ զգուշավորություն, քանի որ ա) 1957-58 թթ.։ Հ. Հարությունյանը թեւս պաշտոնապես (հետմահու) արդարացված էր, բայց նրա հեղինակած գրքերն ու հոդվածները դեռևս գտնվում էին փակի տակ, բ) հարգարժան խմբագիրը (արվեստագետ Ռ. Աթայան) գրքի ընծայականից դուրս է թողել «Երաժշտության հայ հանճար» արտահայտությունը, իբրեւ թե Կոմիտասը չի կարող հանճար համարվել։

Ահա բնագիրը՝

Երբեք ես իմ սրբազան ուսուցչի
և հանճար, երաժշտության հայ հանճար
ձայն Կոմիտասի սուրբ հրապարակեմ։
Չեղբայր

գ) Դուրս է թողնված ծավալուն «Առաջաբանը», հավանաբար գիրքը չծանրաբեռնելու եւ կամ ֆինանսավորման նկատառումներով։

«Առաջաբանի» անտեսումը եւ ժողովածուից դուրս թողնելը չի պատճառաբանվում, ոչնչով չի արդարացվում, մանավանդ անհասկանալի է մաւս, որ 106 մեծագիր էջ ունեցող գրքում, թեկուզ տողատակի ծանոթագրությամբ, ոչ ոք տեղ չի հիշվում նրա գոյության փաստի մասին։

ճիշտ է, «Առաջաբանից» որոշ հատվածներ (նույնիսկ մեկ գլուխ) լույս են տեսել 1939-41 թթ. պարբերական մամուլի էջերում՝ (Կոմիտասի գեղարվեստական ուղվանկարը, «Խորհրդ. գրակ.», N9, 1939, «Հայ ժողովրդական երգերի մշակման եւ կատարման մասին», «Սովետ. արվեստ», N4, 1941), որոնք, սակայն, առանձին հոդված են՝ ունենալով իրենց նպատակը, կառուցվածքը, փաստերն ու գիտական հիմնավորումները, եւ հետագայում հատվածաբար տեղ են գտել հիշյալ «Առաջաբանում», -սրանք եւս հիմք չէին կարող ծառայել ժողովածուի երաժշտական- տեսական ամբողջական մասի անտեսման համար, մանավանդ բոլորովին չեն էլ հիշվել այդ երկու հրապարակումները։

1969թ. երաժշտագետ Է. Կարագուլյանը, խախտելով համընդհանուր լռությունը, լուրջ փորձ է արել արժեքավորել Հ. Հարությունյանի ծայնագրած երգերը եւ բերած նորությունները։

Ու թեւս հոդվածի հեղինակը քննության չի առել պարերգերը, անտեսել են Հ. Հարությունյանի հրապարակած

րակած հոդվածները, «Մանյակի» «Առաջաբանը», այնուհանդերձ, հենվելով ծայնագրությունների վրա, նորովի է մեկնաբանել երաժշտագետ-բանահավաքի բերած ավանդները՝ նշելով «Մանյակում» կան «երաժշտագետ» հետազոտողներին բոլորովին անհայտ մի շարք երգերի նմուշներ, որոնք, որպես հայկական երգային բանահյուսության հետաքրքրական օրինակներ, խորացնում են ժողովրդական գյուղական երգերի (տարբեր ժանրերի) ռիթմա-ինտոնացիոն եւ լադային օրինաչափությունների մասին մեր ունեցած պատկերացումները» (Է. Կարագուլյան, Հ. Հարությունյանի «Մանյակ» ժողովածուի երգերի համառոտ վերլուծությունը», «Լրաբեր» (հաս. գիտ.) N8, 1969, էջ 77):

Է. Կարագուլյանը հիմք է ընդունել ծայնագրված երգը, որից արտածել է Հ. Հարությունյանի՝ երգերի մշակման սկզբունքները, այսինքն՝ հաշվի է առել դրանց ներքին, զուտ երաժշտական առանձնահատկությունները, նկատելով, որ օրինակ կարող է ծառայել N 26 քննական երգը («Կանչեմ՝ յա՛ր, արի»), որի ներածական կառուցվածքը էպիկական բնույթ ունի, հիմնական մասը՝ ծորուն-երգային, քնարական է, իսկ վերջին մասում երևան են գալիս փիլիսոփայական մտորումների տարրեր։ Այդ երգը բնորոշ է հին հայկական քաղաքային երաժշտական բանահյուսությանը եւ նրա լավագույն օրինակներից է (այն երգել են Մուշում, Շատախում, Վանում)։

«Մանյակ» ժողովածուի երգերի երաժշտագիտական քննությունը Է. Կարագուլյանին բերել է այն եզրակացության, որ քաղաքային համարվող երգային բանահյուսության եւ գեղջկական երգերի փոխադարձ կապն ու ոճական ընդհանուր գծերը ոչ միայն խոսքային են, այլեւ «ռիթմա-ինտոնացիոն եւ լադային առանձնահատկությունների տեսակետից գրեթե նույնաման են գյուղական երգերի հետ» (Նշված ամսագիրը, էջ 76-77 (տվյալները զեպեղված են «Մանյակ» ժողովածուի համապատասխան ծանոթագրությունից, էջ 97)։

Բարձր գնահատելով «Մանյակ» ժողովածուի գիտական ու երաժշտական արժանիքները՝ արվեստաբան Ս. Սուրադյանը գրում է հետևյալը. «Երգերի ընտրությունը կատարելիս, հեղինակը ելակետ է ունեցել դրանց գեղարվեստական ու գիտական արժեքը։ Եվ իրոք, այստեղ հավաքված 141 երգերը պատկանում են հայ ժողովրդական երաժշտության բնորոշ ու ըստ ամենայնի հետաքրքիր երգերի թվին, ունեն մեղեդային, ռիթմական ու լադային այնպիսի յուրահատկություններ, որոնք վկայում են ժողովրդական երգաստեղծությունը եւ կարող են դրվել կոմիտասյան ծայնագրությունների կողքին, որպես նույն սկզբունքներով կատարված ծայնագրություններ։

«Մանյակ» ժողովածուն աչքի է ընկնում ծավալուն մեղեդիներով, բովանդակության հարստությամբ (այստեղ կան օտարության, զինվորագրության, կատակային եւ այլ երգեր), զգացմունքների բազմազանությամբ եւ քնարականությամբ։ Առանձին արժեք ունեն հարսանեկան երգերը, որոնք ունեն խոր հնություն, եւ աշխատանքային երգերը, որոնք գալիս են դարերի հեռվից։

Հ. Հարությունյանի ժողովածուն հարուստ նյութ է պարունակում ինչպես կոմպոզիտորական, այնպես էլ երաժշտագիտական ուսումնասիրությունների համար» (Ի Մ. Մուրադյան, Արեւմտահայ ժողովրդական երաժշտությունը, «Պատմա-բանասիրական հանդես», N4, Ե., 1982, էջ 13)։

Երաժշտագետ Ս. Սուրադյանը տվել է միանգամայն ճիշտ գնահատական, որը, սակայն, ասված է առանց հպանցիկ ակնարկով իսկ հիշեցնելու «Առաջաբանի» գոյության փաստի մասին, ասված է հաշվի առնելով միայն Հ. Հարությունյանի երգամշակման սկզբունքները, որոնք ակունքվելով կոմիտասյան ծայնագրություններից, ունեն հեղինակային անհատականության դրսեւորման շեշտված կնիք ու ձեւաբովանդակային լիակատար ինքնուրույնություն։

Այն բաղկացած է վեց գլուխներից՝ «Առաջաբան», «Ժողովրդական երգի հավաքման անհրաժեշտությունը», «Հին եւ միջնադարյան երաժշտական կուլտուրայի ժառանգությունը», «Մեթոդական նախադրյալներ», «Նյութերի ընտրության սկզբունքները», «Նյութերի խմբավորումը եւ կառուցվածքը» դրանցում համակողմանի քննության է առնվել հայ ժողովրդական երգի հավաքման եւ ուսումնասիրության հետ կապված տարաբնույթ հարցեր, որով էլ բնական ու շարունակական կապ է ստեղծվել Կոմիտաս-Սպ. Մելիքյան-Հ. Հարությունյան երգամշակման սկզբունքների, ըմբռնումների ու գործնական կիրարկությունների հետ, ընդ որում Հ. Հարությունյանը փաստորեն հիմք է դրել խոսքի ու երգի, լեզվական ու երաժշտական շեշտառիքային փոխադարձ կապերի իր տեսությունը՝ իր իսկ դպրոցը։

Հ. Հարությունյանի «Մանյակ» ժողովածուի «Առաջաբանը», ունենալով երաժշտագիտական, բանագիտական, գրականագիտական ծավալուն ընդգրկում՝ իր բնույթով եւ գիտահետազոտական ուրույն վերլուծությամբ, տեսական ու գործնական դրույթներով, հայ երգարվեստի համակողմանի քննությամբ Կոմիտասից ժառանգած դասական ուսումնասիրության բացառիկ օրինակներից մեկն է, որ կարող է հավասարապես ծառայել հայ երգի եւ խոսքի (ռիթմ, շեշտ, տաղաչափություն) միջակա-փոխանցվող խնդիրների տեսաբանությանը, հայ երաժշտական բանահյուսության նյութերի հավաքման ու մշակման հիմնահարցերի դասական սկզբունքների ամրակայմանը՝ իր առաջադրած նոր եղանակով, եզրահանգումներով եւ բերած նորությամբ, որոնք այսօր այնքան անհրաժեշտ են հայ հոգեւոր մշակույթին, մասնավորապես երաժշտագիտությանը։

Բնագիրը հիմնականում մեքենագիր է (բացի 4 էջից)։ Հեղինակն այն գրել է տարբեր ժամանակներում, ըստ որում դա ակնհայտ է դառնում մեքենագրած էջերի վրա կատարած ուղղումներից, այսպես՝ էջ 10-44-ը մեքենագրված է Աբեդյանի, իսկ առաջին եւ վերջին գլուխները՝ 1940 թվականի նոր ուղղագրությամբ։

Լուսանցքներում կան թանաքով ու մատիտով կատարված ուղղումներ, լրացումներ ու հավելումներ։

3. Հարությունյանի դիվան, թղթապանակ N15)

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Երգերի ընտրությունը կատարելիս նկատի են ունեցել, թե այս կամ այն երգը որքան բնորոշ է հայ շինական - ժողովրդական երաժշտամատնությունը համար, ուրեմն եւ որպէս նյութ որքան գիտական եւ գեղարվեստական արժեք ունի հայկական երաժշտական կուլտուր շինարարության... տեսակետից: Եվ եթե այս գրքում տեղ են գտել նաեւ մի քանի քրդերեն եւ թուրքերեն բառերով երգեր, ապա այդ բացատրվում է նրանով, որ եղանակները ծայնագրելիս նկատի ենք ունեցել գլխավորապէս հայ շինականի կոմպոզիցիոն երաժշտամատնությունը, որ աշխատել ենք իր բնորոշ գծերով ճշտությամբ վերարտադրել՝ այդ համարելով ավելի էական, իսկ կատարողականի նկատմամբ ուշադրություն ենք դարձրել ավելի շատ գեղարվեստական, քան գիտական - էթնոգրաֆիկ կողմին, որովհետեւ մեր նպատակն է եղել ոչ այնքան չոր, ակադեմիական մատերիալ տալ գիտական հետազոտությունների համար, որքան գեղարվեստական օգտագործելի նյութ մատակարարել:

Օակքսերի եւ այլն։

Այդ տոհմից ավելի կապակցված տեքստեր ունեցող երգերի ծայանահանջների տակ դրված է միայն մեկ տուև, մյուս տները դրված են նոտաների բաժնից հորում որով տպագրական - տեխնիկական սկատառում-ներով։ Երգերի մեծ մասի մէջ, մասնավորապես պարերգերում, ծայանահանջների տակ դրված է մի տնով միայն, որովհետեւ ժողովուրդն ինքն ուրիշ տներ ավելացնելու կարիք եղած դեպքում, մանավանդ պարեր տող, եռատող, քառատող եւ այլն), երգին ավելացնելով նոր տներ, եթէ դրանք ձեւով (տաղաչափությամբ) եւ բովանդակությամբ (իմաստի, պատկերի տեսակետից) հարմար են տվյալ եղանակին։ Այդպիսի դեպքում որեւէ երգի տների թիվը կարող է ըստ կարիքի բավական շատանալ կամ քիչ լինել։ Նման խմբագրական աշխատանք են կատարել Կոմիտասը եւ Մ.Աբեղյանը, երբ նրանք «Հազար ու մի խաղ»-ի մէջ մի եղանակին մի քանի տուն խոսք են հարմարեցրել։ Գրքի ծավալը չմեծացնելու գործնական սկատառումներով մենք մի քանի տուն խոսք են հարմարեցրել։ Գրքի ծավալը չմեծացնելու, որոնք հետաւորությամբ կարող են, ըստ անհրաժեշ-այդ աշխատանքը թողել ենք երգերն օգտագործողներին, որոնք հետաւորությամբ կարող են, ըստ անհրաժեշ-տության, համապատասխան տներ ավելացնել որով երգերի խոսքին՝ օգտվելով, օրինակ, թեկուզ միայն տուևի, համապատասխան տներ ավելացնել որով երգերի խոսքին՝ օգտվելով, օրինակ, թեկուզ միայն Մ. Աբեղյանի «խաղիկներ»-ից։ Երգերին կանխում է մի գիտական - վերլուծական «ներածություն», որ անհ-Ս. Աբեղյանի «խաղիկներ»-ից։ Երգերին կանխում է մի գիտական - վերլուծական «ներածություն», որ անհ-րաժեշտ է հայ ժողովրդական երգի կուլտուրան, ինչպես նաեւ հայ ինչ կլասիկ եւ միջնադարյան երաժշ-տական ժառանգությունը գնահատելու եւ հավաքագրական աշխատանքներն արժեքավորելու ու հասկա-նալու համար։ «Ներածության» մէջ կանգ ենք առել նաեւ ժողովրդական երգերի մշակման ու կատարման վրա։ Իսկ երգերն ըմբռնելու ու ճիշտ օգտագործելու համար անհրաժեշտ ենք համարել տալ նաեւ կոմեն-տարիաներ եւ մի քանի կարեւոր թուղթի վերլուծական դիրքորոշումներ այս կամ այն երգի կազմի ու բնութիւնի մասին, որ շատ գործնական նշանակություն ունի։

20.05.41 Հոգեւոր

20.05.41 Երեւան

«Հակոբ Հարությունյանը, հակառակ իր բազմակողմանի նկարագրի, գուցե միակն էր իմ ճանաչած մարդկանցից, որ ամբողջական տպավորություն էր թողնում,- գրում է արվեստաբան Ռ. Ջարյանը: -Ոչ թե երաժշտություն գիտեր ու լեզվաբանություն, ոչ թե փիլիսոփա էր ու գրականագետ, այլ տպավորությունն այնպես էր, որ այդ ասպարեզները մեկն առանց մյուսի չեն լինում, որ դրանք մի իմացություն են, մի ամբողջականություն, որ անհնար է պատկերացնել մեկն առանց մյուսի, եթե լեզվաբան է, ուրեմն արդեն փիլիսոփա է եւ՝ ընդհակառակը»:

Բացի այդ՝ նա մեծ սիրով է խոսում Կոմիտասի երախտավոր աշակերտի մասին, որի անձնավորությունը համատեղում էր՝ «Չողի զգացումը», «Նա գիտեր Գյոթե, ինչպես ոչ ոք մեզանում, նա գիտեր Չեգել եւ Կանտ եւ գիտեր լավ...»:

Խոսքն այս անգամ «Մանյակ» ժողովածուի հրատարակման մասին է, եւ որ այդ գիրքը տպագրվել է Ռ. Զարյանի անմիջական հանձնարարությամբ:

Հիմնական գործընթացներ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Արվեստագիտության պրոֆեսոր